

8.9.2024 16. helluntain jälkeinen sunnuntai

Sunnuntai ennen ristin ylentämisen juhlaa

Kaikkeinpyhimmän Valtiattaremme Jumalansynnyttäjän Neitsen Marian syntymä

Tähän päivään tulevat epistola- ja evankeliumijaksot kolmen eri aiheen mukaan. Neitsyt Marian syntymäjuhlan tekstit ovat yleiset Marian juhlille (Fil. 2: 5 – 11, Luuk. 10: 38 – 42, 11: 27 – 28). Ne on käsitelty 15. 8. yhteydessä. Käsitelen tässä sekä järjestyksen mukaiset tekstit että sunnuntain tekstit ennen ristin ylentämistä.

16. helluntain jälkeisen sunnuntain epistola

”Jumalan työtovereina me vetoamme teihin: ottakaa Jumalan armo vastaan niin, ettei se jää turhaksi! Hänhän sanoo: - Oikealla hetkellä olen kuullut sinua, pelastuksen päivänä olen tuonut sinulle avun. Juuri nyt on oikea hetki, juuri nyt on pelastuksen päivä. Me emme anna kenellekään missään asiassa loukkaantumisen aiheita, jotta palveluvirkaamme ei moitittaisi. Kaikessa me osoitamme olevamme Jumalan palvelijoita. Me kestämmme sitkeästi vaikeudet, vaivat ja ahdingot, ruoskimiset, vankeudet, mellakat , raadannan, valvomisen ja paastoamisen. Mielemme on puhdas, meillä on tietoa, kärsivällisyyttä ja ystävällisyyttä, meillä on Pyhä Henki, vilpittön rakkaus, totuuden sana ja Jumalan voima. Aseinamme ovat vanhurskauden miekka ja kilpi. Meitä kunnioitetaan ja halveksitaan, meitä panetellaan ja kiitellään. Meitä pidetään villitsijöinä, mutta me puhumme totta. Meitä kohdellaan tuntemattomina, mutta me olemme liiankin tunnettuja. Olemme lähellä kuolemaa mutta silti elossa, pahoinpideltyjä mutta yhä hengissä, murheellisia mutta aina iloisia. Olemme köyhiä, mutta teemme monet rikkaiksi: meillä ei ole mitään, mutta omistamme kaiken. (2. Kor. 6: 1 – 10)

”Jumalan työtoverit” ovat tässä tapauksessa Paavali, Timoteus ja Apollos (1. Kor. 3: 9). ”Ottakaa Jumalan armo vastaan niin, ettei se jää turhaksi!” Ihmisen oma osuus pelastuksessa on olennainen asia. Jumala ei ketää väkisin pelasta. Ihminen on täysin vapaa ja hän voi hyväksyä tai hylätä Jumalan armon. Evankeliumi tuo pelastuksen niille, jotka sen uskovat (1. Room. 1: 16). Sana ”turha” merkitsee tässä sellaista, joka ei tuota mitään.

Jakeessa kaksi oleva lainaus on profeetta Jesajalta, Septuagintan mukaisesta kreikkannoksesta (Jes. 49: 8). Se hieman eroaa hepreasta tehdystä suomennoksesta. Se selittää tekstimme loppuosaa.

”Me emme anna kenellekään missään asiassa loukkaantumisen aihetta, jotta palveluvirkaamme ei moitittaisi.” Tämä on tärkeä huomio, sillä omalla väärällä toiminnallaan pappeuden viranhaltija voi mitätöidä evankeliumin voiman. ”Kaikessa me osoitamme olevamme Jumalan palvelijoita.” Tämä on Paavalin vastaus hänen vastustajilleen. Hän korostaa kärsimystä ja sisäistä asennetta enemmän kuin ulkonaisia hengellisen voiman osoituksia.

Tätä seuraa (taas) luettelo apostolin kärsimyksistä. Tekstimme viimeinen jae ansaitsee vielä huomiota. ”Olemme köyhiä, mutta teemme monia rikkaiksi; meillä ei ole mitään, mutta omistamme kaiken.” Paavalin vastustajat olivat syyttäneet Paavalia siitä, kun hän ei ottanut materiaalista apua korinttilaisilta sanoen, ettei Paavali ole oikea apostoli. Omistaa kaiken ja tehdä rikkaiksi on evankeliumin sanoma: pelastus on enemmän kuin kaikki (materiaalinen) muu yhteensä.

Ristin juhlaa edeltävän sunnuntain epistola

”Katsokaa, miten suurin kirjaimin minä nyt omakätisesti kirjoitan teille! Ne, jotka tahtovat saavuttaa arvonantoa ihmisten keskuudessa, yrittävät pakottaa teidät ympärileikkaukseen vain siksi, ettei heitä vainottaisi Kristuksen ristin tähden. Eiväthän ympärileikkauksen kannattajat itsekään noudata lakia, vaan he tahtovat saada teidät ympärileikatuiksi voidakseen kerskailla siitä, mitä teille on tehty. Minä taas en ikinä tahdo kerskailla mistään muusta kuin meidän Herramme Jeesuksen Kristuksen rististä. Siinä on maailma minulle ympärileikattu ja minä maailmalle. On samantekevää, onko ihminen ympärileikattu vai ympärileikkaamaton. Tärkeää on, että hänet on luotu uudeksi. Tulkoon rauha ja laupeus niiden osaksi, jotka vaeltavat tämän ohjeen mukaan, koko Jumalan Israelin osaksi! Älköön kukaan enää tämän jälkeen tuottako minulle vaivaa. Onhan minulla Jeesuksen arvet ruumiissani. Herramme Jeesuksen Kristuksen armo olkoon teidän kanssanne, veljet. Aamen.” (Gal. 6: 11 – 18)

”Katsokaa, miten suurin kirjaimin minä nyt omakätisesti kirjoitan teille.” Tähän asti kirjuri on kirjoittanut kirjettä. Nyt lopun Paavali kirjoittaa itse, allekirjoittaen kirjeen. Paavali käsittelee nyt ympärileikkausta, johon galatalaisia ”yritettiin pakottaa”. ”Ettei heitä vainottaisi Kristuksen ristin tähden.” Juutalaistajat kyllä saarnasivat evaneliumia, mutta he pelkäsivät vainoa joko juutalaisten tai toisten juutalaistajien puolelta, siksi he edellyttivät ympärileikkausta uskoon tulevilta pakanoilta. Itse he eivät kuitenkaan lakia täysin noudattaneet, vaikka olivat ympärileikattuja. Juutalaistajat kerskailivat sillä, että saivat jonkun ympärileikattua.

Ympärileikkaamalla jonkun he saivat tämän omaksi oppilaakseen. Paavalin ainoa kerskaus on

Jeesuksen Kristuksen risti. Se tarkoittaa Jumalan armoa. Kun juutalaistajat ajattelivat ympärileikkauksen johtavan lain noudattamiseen ja sitä kautta ihmisen itse lakia noudattamalla saamaan pelastuksen, niin Paavali toteaa pelastuksen tulevan maailmalle Kristuksen ristin kautta. Paavali uskon ja kasteen kautta on osallinen Kristuksen kohtaloon Golgatalla.

”Minä taas en ikinä tahdo kerskailla mistään muusta kuin meidän Herramme Jeesuksen Kristuksen rististä. Siinä on maailma minulle ristiinnaulittu ja minä maailmalle.” Kristuksen ristin kautta Jumala antaa maailmalle armonsa, mahdollisuuden pelastukseen. Maailma tässä yhteydessä tarkoittaa kaikkea lihallista ja siihen liittyvää nautintoa. Paavali yhdistymällä Kristukseen on kuollut tälle lihalliselle maailmalle. Tähän meitä kutsutaan, uskoon ja kasteeseen, joka liittää meidät Kristukseen.

”Tärkeää on, että hänet on luotu uudeksi.” Ajattelumallin uudelleen luomisesta Paavali on ottanut luomiskertomuksesta. Uudeksi luotu merkitsee ihmisen osallisuutta ylösnousseen Kristuksen kanssa. Tässä sitä verrataan ympärileikkaukseen ja lain noudattamiseen, jotka eivät luo suhdetta Kristukseen. Paavali ymmärtää uuden luomisen tuloksena sen, että ”Kristus elää minussa” (Gal. 2: 20).

”Meidät kasteessa annettiin kuolemaan ja haudattiin yhdessä hänen kanssaan, jotta mekin alkaisimme elää uutta elämää, niin kuin Kristus Isän kirkauden voimalla herätettiin kuolleista.” (Room. 6: 4). Uuden elämän mahdollistaa Kristuksen kuolema ja ylösnousemus. Siihen meidät on kasteessa liitetty. Näin olemme ”uusi luomus” (2. Kor. 5: 17). Tämän mahdollistaa Kristuksen kuolema ja ylösnousemus (2. Kor. 5: 14 – 15).

”Koko Jumalan Israelin osaksi” tarkoittaa niitä, jotka ovat Abrahamin jälkeläisiä, ei geneettisesti, vaan uskon perusteella. Tässä Israel tarkoittaa Kirkkoa. Rauhantervehdyksen tausta on psalmeissa (Ps. 125: 4 – 5, 128: 6).

”Jeesuksen arvet ruumiissani” eivät tarkoita ristiinnaulitsemisessa tulleita jälkiä. Sanaa on käytetty orjan tai eläimen polttomerkinnästä. Paavali oli niin monesti ruoskittu, että hän kantoi Kristuksen arpia ruumiissaan.

”Herramme Jeesuksen Kristuksen armo olkoon teidän kanssanne, veljet.” Nykyisestä käännöksestä puuttuu ”henkenne kanssa”, joka on kreikkalaisessa tekstissä. Varhainen kirkko korosti sanaa henki tässä yhteydessä. Näin osoitetaan tässä yhteydessä ero ruumiiseen ja ympärileikkaukseen. Sana ”veljet” korostaa kastetta, jonka kautta tullaan Kristuksen yhteyteen.

16. helluntain jälkeisen sunnuntain evankeliumi

”Silloin on käyvä näin: Mies oli muuttamassa pois maasta. Hän kutsui puheilleen palvelijat ja uskoi koko omaisuutensa heidän hoitoonsa. Yhdelle hän antoi viisi talenttia hopeaa, toiselle kaksi ja kolmannelle yhden, kullekin hänen kykyjensä mukaan. Sitten hän muutti maasta. ”Se, joka oli saanut viisi talenttia, ryhtyi heti toimeen: hän kävi niillä kauppaa ja hankki voittoa toiset viisi talenttia. Samoin se, joka oli saanut kaksi talenttia, voitti toiset kaksi. Mutta se, joka oli saanut vain yhden talentin, kaivoi maahan kuopan ja kätki sinne isäntänsä rahan. ”Pitkän ajan kuluttua isäntä palasi ja vaati palvelijoiltaan tilitykset. Se, joka oli saanut viisi talenttia, toi toiset viisi niiden lisäksi ja sanoi: ”Herra, sinä annoit minulle viisi talenttia. Kuten näet, olen hankkinut voittoa toiset viisi.” Isäntä sanoi hänelle: ”Hyvin tehty! Olet hyvä ja luotettava palvelija. Vähässä olet ollut uskollinen, minä panet sinut paljon haltijaksi. Tule herrasi ilojuhlaan!” Myös se, joka oli saanut kaksi talenttia, tuli ja sanoi: ”Herra, sinä annoit minulle kaksi talenttia. Kuten näet, olen hankkinut voittoa toiset kaksi.” Isäntä sanoi hänelle: ”Hyvin tehty! Olet hyvä ja luotettava palvelija. Vähässä olet ollut uskollinen, minä panen sinut paljon haltijaksi. Tule herrasi ilojuhlaan!” ”Viimeksi tuli se palvelija, joka oli saanut vain yhden talentin, ja sanoi: ”Herra, minä tiesin, että sinä olet ankara mies. Sinä leikkaat sieltä, minne et ole kylvänyt, ja kokoat sieltä, minne et ole siementä viskannut. Minä pelkäsin ja kaivoin talenttisi maahan: Tässä on omasi.” Isäntä vastasi hänelle: ”Sinä kelvoton ja laiska palvelija! Sinä tiesit, että minä leikkaan sieltä, minne en ole kylvänyt, ja kokoan sieltä, minne en ole siementä viskannut. Silloinhan sinun olisi pitänyt viedä minun rahani pankkiin, niin että olisin palatessani saanut omani takaisin korkoineen. - Ottakaa pois hänen talenttinsa ja antakaa se sille, jolla on kymmenen talenttia. Jokaiselle, jolla on, annetaan, ja hän on saava yltäkyllin, mutta jolla ei ole, siltä otetaan pois sekin, mitä hänellä on. Heittäkää tuo palvelija ulos pimeyteen. Siellä itketään ja kiristellään hampaita.” (Matt. 25: 14 – 30)

Vastaava kertomus löytyy myös Luukkaalta (Luuk. 19: 11 – 27), mutta siihen Luukas on yhdistänyt kertomuksen kuninkuuden hakemisesta. Markuksella on kaksi kohtaa, jotka voivat jotenkin liittyä tähän kertomukseen (Mark. 4: 25, 13: 34).

Talentin paino on vaihdellut, mutta oletettu paino on noin 35 – 40 kiloa. Talentin arvo oli noin 6000 denaaria ja yksi denaari oli työmiehen päiväpalkka. Kyseessä olisi erittäin huomattava rahasumma. Luukas käyttää toista rahayksikköä, kultarahaa, jonka arvo oli 100 denaaria. Silloinkin kyseessä on isohko rahasumma.

Vertaus voidaan käsittää eri tavoin. Yleensä se ymmärretään niin, että ennen Ihmisen Pojan toista

tulemista ihmisten pitää käyttää saamiaan taitoja vastuullisella tavalla. Joskus sen on katsottu kritisoivan (saddukeusten?) pysähtynyttä tradition ymmärtämistä. Tällöin viitataan niihin kohtiin, missä kerrotaan kasvusta (voiton hankkimisesta). Varhaisessa kirkossa nähtiin, että palvelijoilla tarkoitetaan Kirkon työntekijöitä, sen papistoa.

Talentit annettiin palvelijoille heidän kykyjensä mukaan. Kyvykkäämpi sai vastatakseen isommasta määrästä. Ryhtyä toimeen ei kerro tarkemmin, millaisesta toiminnasta on kyse, se voi olla kaupan käymistä tai sijoittamista. Käytetty sanasto voi myös viitata uusien seurakuntalaisten saamiseen. Yhden talentin saanut säilytti tradition muuttumattomana. Hän ei halunnut nähdä vaivaa muiden hyväksi vaan ajatteli vain omaa itseään (itsekkyyys).

”Pitkän ajan kuluttua” voi viitata Ihmisen Pojan toisen tulemisen siirtymiseen myöhemmäksi. ”Uskollinen” palvelija oli se, johon luotettiin ja otti riskin kasvattaakseen alkuperäistä summaa. ”Herrasi ilojuhla” viittaa taivasten valtakuntaan. Kertomuksen osuus viimeiseksi tulleesta, yhden talentin saaneesta palvelijasta, on todennäköisesti saanut vaikutteita Jobin kirjasta (Job 23: 13 – 17).

Ihmisten lahjat ovat erilaisia. Lahjakkain ja toiseksi lahjakkain kasvattavat pääomaa suhteessa saman verran (kaksikertaistavat arvon). Heidät palkitaan samalla tavoin. Yhden talentin saanut tiesi Herransa ankaruuden, mutta siitä huolimatta ei toiminut. Tästä toimimattomuudesta tulee seuraus.

”Ottakaa pois” ja ”antakaa sille” viittaavat Jumalan toimintaan (ns. teologinen passiivi).

Ristin juhlaa edeltävän sunnuntain evankeliumi

”Kukaan ei ole noussut taivaaseen, paitsi hän, joka on taivaasta tänne tullut: Ihmisen Poika. ”Niin kuin Mooses autiomaassa nosti käärmeen korkealle, niin on myös Ihmisen Poika korotettava, jotta jokainen, joka uskoo häneen, saisi iankaikkisen elämän. Jumala on rakastanut maailmaa niin paljon, että antoi ainoan Poikansa, jottei yksikään, joka häneen uskoo, joutuisi kadotukseen, vaan saisi iankaikkisen elämän. ”Ei Jumala lähettänyt Poikaansa maailmaan sitä tuomitsemaan, vaan pelastamaan sen.” (Joh. 3: 13 – 17)

Tämä on osa keskustelua fariseus Nikodemoksen kanssa, joka oli juutalaisten neuvoston jäsen. Hän oli yöllä tullut Jeesuksen luo saadakseen opetusta. Nikodemos piti Jeesusta opettajana ja profeettana. Jeesus koettaa kertoa Nikodemokselle, että Hän on enemmän, Hän on maailmaan tullut Ihmisen Poika.

Profeetta Daniel puhuu Ihmisen Pojasta, jolle on annettu kaikki valta (Dan. 7: 13 – 14). Ihmisen Poika oli kirjoituksia tuntevalle juutalaiselle tunnettu asia, tosin juutalaiset eivät välttämättä ymmärtäneet täysin, mistä on kyse.

Tämä kertomus vastaa kysymykseen, mistä saadaan tietoa taivaallisesta maailmasta. Apostoli Johanneksen mukaan ainoa lähde on Jeesus. ”Kukaan ei ole noussut taivaaseen, paitsi hän, joka on taivaasta tänne tullut: Ihmisen Poika”. Tämä lause kumoaa muiden lähteiden olemassaolon. Esimerkiksi apokryfisessä 1. Enokin kirjassa väitetään Enokin nähneen taivaan (1. Enok. 70: 2, 71: 1).

Ihmisen Pojan tuleminen tähän maailmaan ei tapahdu lihassa siinä mielessä, että Hän lihallisena olisi tullut maailmaan. Uskontunnustus määrittelee asiaa seuraavasti: ”Joka meidän ihmisten tähden astui alas taivaista, tuli lihaksi Pyhästä Hengestä ja Neitseestä Mariasta ja tuli ihmiseksi.” Lihaksi tuleminen tapahtuu Jumalan ja ihmisen (Marian) yhteistyön tuloksena. Maria suostui Herran tahtoon.

Ihmisen Pojan korottaminen viittaa Jeesuksen ristiinnaulitsemiseen. Neljännessä Mooseksen kirjassa kerrotaan, miten Mooses laittoi tangon päähän käärmeen (4. Moos. 21: 7 - 9). Jos jotakin israelilaista käärme puri, niin katsomalla tankoon asetettua käärmettä, hän jäi eloon. Varhaisessa kirkossa tämä nähtiin ennusmerkkinä Kristuksen pelastavasta kuolemasta ristillä. Viisauden kirja (16: 6 – 7) tulkitsi tapahtumaa siten, että Israel kääntyy kohti Tooraa (Mooseksen opetusta) ja Jumalaa Pelastajana.

Jeesuksen ristiinnaulitseminen tuo esille sen armon, johon meidät kasteessa yhdistetään. Se on voittoa todellisesta kuolemasta. Ihminen erisi Jumalasta, mutta Kristuksen ristinkuoleman kautta meille on annettu mahdollisuus palata todellisen elämän, Jumalan, yhteyteen.

Johannes yhdistää uskon ja iankaikkisen elämän: ”jottei yksikään, joka häneen uskoo, joutuisi kadotukseen, vaan saisi iankaikkisen elämän.” Kadotus merkitsee sitä, että ihminen kadottaa Jumalan, joka on Elämä. Se, joka uskoo Kristukseen, on tämän Elämän yhteydessä.

Jumalan rakkaus maailmaa kohtaan on niin suurta, että Hän antoi oman Poikansa uhriksi maailman elämän edestä. Pojan tehtävä on pelastaa maailma. Se tapahtuu ristillä. Mielenkiintoinen on se mahdollinen yhteys, mikä on Jumalan Pojalla ja Abrahamin pojalla. Jumala koetteli Abrahamin uskoa antaen tälle tehtävän uhrata Abrahamin oma poika Iisak (1. Moos. 22: 1 – 19). Herran enkeli kuitenkin keskeytti uhrin toimittamisen. Varhaisessa kirkossa tämä nähtiin ennusmerkkinä siitä, kuinka Isä uhraa Pojan.

”Ei Jumala lähettänyt Poikaansa maailmaan tätä tuomitsemaan, vaan pelastamaan sen.” Poika, Jeesus Kristus, tulee maailmaan kaksi kertaa. Ensimmäinen kerta on jo tapahtunut ja sen tarkoitus on maailman pelastaminen. Nyt on pelastumisen aika. Kristus antoi meille mahdollisuuden pelastumiseen, nyt meidän on Jumalan avulla pelastuttava. Mutta Kristuksen toinen tuleminen aikojen lopussa, silloin Hän tulee tuomitsemaan maailman. Kysymys kuuluu: olemmeko käyttäneet meille annetun ajan pelastumiseemme?